

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๖-๑๗/๒๕๕๕

วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

คดีที่ ๑

ศาลอาญากรุงเทพใต้ส่งคำร้องของ บริษัท แมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) โดยนายศุภชัย ศิริกุลพิพัฒน์ กับพวกรวม ๒ คน ผู้ร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ โดยผู้ร้องยื่นคำร้องว่า

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ ๒) โจทก์ และหม่อมราชวงศ์จตุมงคล โสณกุล โจทก์ร่วมได้ยื่นฟ้องบริษัท แมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) โดยนายศุภชัย ศิริกุลพิพัฒน์ กับพวกรวม ๒ คน ผู้ร้อง เป็นจำเลยต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ในฐานความผิด ร่วมกันหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๘ และมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓ และมาตรา ๔ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘

ศาลอาญากรุงเทพใต้ได้ดำเนินการพิจารณาจนเสร็จสิ้น แล้วนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๕ เวลา ๐๕.๐๐ น. ต่อมาวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ จำเลยทั้งสองได้ยื่นคำร้องต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญจึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ ศาลจึงนำบทบัญญัติดังกล่าวมาบังคับแก่คดีไม่ได้ โดยให้เหตุผลว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น คดีนี้จำเลยที่ ๑ เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายโดยมีจำเลยที่ ๒ เป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์เป็นบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพิมพ์ การโฆษณา ทั้งบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้บทบาทของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงตามภารกิจของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้พัฒนามาจากบทบาทในการเสนอข่าวมาเสนอความคิดเห็น กระทั่ง

เป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบอำนาจรัฐเพื่อประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของแผ่นดิน การเสนอข่าวที่พาดพิงถึงบุคคลสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ ก็ได้บัญญัติกำหนดให้เสรีภาพการเสนอข่าวและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการ แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ ซึ่งสื่อมวลชนขานรับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้จัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติขึ้น ทำหน้าที่ตรวจสอบ ควบคุม จริยธรรมแห่งวิชาชีพ เป็นการกำกับและดูแลโดยใช้มาตรการลงโทษทางสังคมด้วย ปัญหาที่ต้องพิจารณาคือ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “เมื่อมีความผิดนอกจากที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นด้วยการโฆษณาสิ่งพิมพ์ นอกจากหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์ซึ่งตั้งใจให้โฆษณาบทประพันธ์นั้นต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ ถ้าผู้ประพันธ์ไม่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้อาโทแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการ

ในกรณีแห่งหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ และถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้อาโทแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการด้วย”

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่จำกัดต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เพราะกรณีที่บรรณาธิการไม่ได้เป็นผู้ประพันธ์ แต่ต้องรับผิดชอบเป็นตัวการด้วยโดยผลของบทบัญญัตินี้ดังกล่าว ทำให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะถูกจำกัดเพราะบรรณาธิการจะต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้ประพันธ์ ผู้โฆษณา โดยที่บรรณาธิการไม่ได้เป็นผู้ประพันธ์หรือโฆษณาด้วยแต่อย่างใด ทั้งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ กำหนดการระวางโทษไว้ว่า ผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นตัวการ คือ กรณีความผิดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป แต่พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ กำหนดให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบเป็นตัวการด้วยโดยที่การกระทำความผิดไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำของบรรณาธิการด้วย นอกจากนี้การใช้บังคับพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ ทำให้ผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน จะเกิดความหวาดระแวง ขาดความกล้าหาญอย่างเพียงพอที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงที่ประชาชนควรได้รับรู้เพราะผู้อ้างว่าเป็นผู้เสียหายจะใช้สิทธิฟ้องคดีขอให้ลงโทษเพียงแก่บรรณาธิการผู้เดียวโดยไม่ประสงค์เอาผิดกับผู้ประพันธ์ เพราะประสงค์คุกคามก่อให้เกิดความหวาดกลัวแก่บรรณาธิการเพื่อปิดกั้นการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ไม่ให้แสดงความคิดเห็นที่มีข้อมูลละเอียดเพียงพอให้ประชาชนได้รับรู้และใช้วิจารณ์พิจารณาเองได้

ผู้ร้องขอให้ศาลอาญากรุงเทพใต้รอการพิจารณาไว้ชั่วคราว โดยส่งความเห็นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

โจทก์ร่วม (หม่อมราชวงศ์จตุมงคล โสณกุล) ได้คัดค้านว่า จำเลยทั้งสองมีเจตนาที่จะประวิงคดี เพราะพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ เป็นบทบัญญัติที่ควบคุมสื่อ ไม่ว่าจะเป็นการพิมพ์ให้เสนอข่าวไปด้วยความเป็นจริงบริสุทธิ์ยุติธรรม การเสนอข่าวใด ๆ ที่เป็นความเท็จโดยมีเจตนาใส่ร้ายป้ายสีให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ นอกจากนั้น จำเลยทั้งสองยังมีความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๓๒๖ และมาตรา ๓๒๘ ซึ่งจำเลยทั้งสองก็หาได้ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในข้อกฎหมายซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแต่อย่างใดไม่ แสดงให้เห็นว่า จำเลยทั้งสองยอมรับว่าการกระทำของจำเลยทั้งสองดังกล่าวยังเข้าข่ายความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วย ทั้งนี้ จึงไม่มีเหตุอันใดเลยที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเพียงความผิดตามพระราชบัญญัติการพิมพ์เท่านั้น คำร้องของจำเลยทั้งสองดังกล่าวจึงฟังได้ว่า มีเจตนาเพื่อประวิงคดีมิให้ได้รับโทษ

โจทก์ (พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด) ได้คัดค้านว่าพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ และยังใช้บังคับได้ ทั้งนี้ เพราะมาตรา ๔๘ ดังกล่าวเป็นบทกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบและเอาโทษตัวการซึ่งเป็นผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ซึ่งได้กระทำตามกฎหมายอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ มาตรา ๘๓ ซึ่งบัญญัติหลักว่า บุคคลจักต้องได้รับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ซึ่งกฎหมายอาจกำหนดโทษหรือเอาโทษแก่ผู้กระทำผิดซึ่งเป็นตัวการทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน หรือยกเว้นโทษให้แก่ผู้กระทำผิดหรือลงโทษให้น้อยกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือลงโทษให้มากกว่าตัวการคนอื่น โดยอาศัยฐานะอาชีพ อายุ ความสัมพันธ์ของผู้กระทำผิดกับผู้เสียหาย การบรรเทาผลร้ายหรือโดยมีเงื่อนไขบางอย่างในการเอาโทษแก่ผู้กระทำผิดดังเช่นลักษณะของพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

มาตรา ๔๘ ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นสำคัญ ซึ่งตามมาตรา ๔๘ นี้ หาใช่เป็นเรื่องที่บรรณาธิการหรือผู้พิมพ์มิได้กระทำผิดแล้วกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบหรือรับโทษ หากแต่เป็นเรื่องเอาโทษแก่ผู้กระทำผิดซึ่งเป็นตัวการโดยตรง โดยมีเงื่อนไขการได้ตัวผู้ประพันธ์มาลงโทษก่อน ถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์จึงค่อยเอาโทษแก่ผู้พิมพ์หรือบรรณาธิการแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เนื่องจากมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ บัญญัติไว้ว่า “บรรณาธิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจแก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ และ “ผู้พิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์ ฉะนั้น บรรณาธิการและผู้พิมพ์ จึงต้องรับผิดชอบในหน้าที่การกระทำของตนในการที่จะไม่ให้พิมพ์หรือมีข้อความลงในหนังสือพิมพ์ที่เป็น การล่วงละเมิดต่อสิทธิบุคคลซึ่งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเช่นกันในเรื่องเกียรติยศ ชื่อเสียง ความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่นในลักษณะเกินเลยความสุจริต เกินเลยความชอบธรรม เกินเลย การติชมด้วยความเป็นธรรม หรือตามครรลองคลองธรรม หรือเกินเลยการแจ้งข่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๗ มาตรา ๓๒๘ มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ อันเป็นบทบัญญัติที่เป็นข้อจำกัดในการ ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอข่าวสารของบุคคล ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา และหากบรรณาธิการหรือผู้พิมพ์ เป็นผู้ประพันธ์เสียเองก็ไม่พ้นการต้องรับผิดชอบในฐานะเป็น ตัวการแห่งการกระทำผิดนั้น

ศาลอาญากรุงเทพใต้ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคแรก บัญญัติว่า ในการที่ ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่ง กฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้อง บทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการ เพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ซึ่งศาลได้ตรวจสอบแล้วปรากฏว่า ยังไม่มีคำวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่ จึงให้รอการพิจารณา พิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและให้ส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณา วินิจฉัยต่อไป

คดีที่ ๒

ศาลฎีกาส่งคำร้องของ นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ ผู้ร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ โดยผู้ร้องยื่นคำร้องว่า

นายชวน หลีกภัย โจทก์ ยื่นฟ้อง นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ ผู้ร้อง เป็นจำเลยที่ ๑ และนายสนธิ ลิ้มทองกุล เป็นจำเลยที่ ๒ ต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ในความผิดฐานหมิ่นประมาท ศาลชั้นต้น (ศาลอาญากรุงเทพใต้) พิพากษาว่า จำเลยที่ ๑ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๘ ประกอบพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ ลงโทษจำคุก ๔ เดือน

นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ ผู้ร้อง ยื่นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นให้ลงโทษปรับผู้ร้องเป็นเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท อีกสถานหนึ่ง โทษจำคุกของผู้ร้องให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๑ ปี

นายชวน หลีกภัย (โจทก์) ได้ยื่นฎีกาขอให้ลงโทษผู้ร้องหนักขึ้น

ผู้ร้องยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ และยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาขอให้ศาลรอการพิจารณาและส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่จะใช้บังคับแก่คดีนี้ เมื่อผู้ร้องซึ่งเป็นจำเลยที่ ๑ ได้แย้งว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน จึงให้รอการพิจารณาและส่งความเห็นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัย

พิจารณาแล้ว ผู้ร้องทั้งสองคดีขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นเดียวกัน ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้รวมพิจารณาเข้าด้วยกัน และวินิจฉัยไปในคราวเดียว

ศาลยุติธรรม คือ ศาลอาญากรุงเทพใต้และศาลฎีกาส่งคำร้องของผู้ร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่ แต่จากคำร้องของผู้ร้องทั้งสองสำนวน ต้องการให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพียงว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ เพียงวรรคสองเท่านั้นที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ดังนั้น ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัย คือ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๔ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

มาตรา ๓๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลิดรอนสิทธิเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชนรัฐจะกระทำมิได้

มาตรา ๔๑ พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบอาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิฤกษ์กระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชน ตามวรรคหนึ่ง

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔

มาตรา ๔๘ เมื่อมีความผิดนอกจากที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นด้วยการโฆษณา สิ่งพิมพ์นอกจากหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์ซึ่งตั้งใจให้โฆษณาบทประพันธ์นั้นต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ ถ้าผู้ประพันธ์ไม่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการ

ในกรณีแห่งหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ และถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการด้วย

พิเคราะห์แล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้แก่บุคคลธรรมดาและสื่อมวลชน เป็นการรับรองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และเสรีภาพในการเสนอข่าว กล่าวคือ สิทธิและเสรีภาพนี้ ผู้ใดจะมาลิดรอนสิทธิ เสรีภาพไม่ได้ แต่มีข้อยกเว้นว่าจะต้องไม่ไปละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล ในการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนจะต้องไม่เป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคลในครอบครัว ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ ก็บัญญัติรับรองไว้ว่า สิทธิของบุคคลในครอบครัวย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายไปยังสาธารณชนย่อมกระทำมิได้

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์ และบรรณาธิการ ให้รับผิดชอบร่วมกันในฐานะเป็นตัวการเมื่อผู้ประพันธ์ไปกระทำการละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น และถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการด้วยนั้น จะเห็นว่า บทบัญญัติของมาตรา ๔๘ มิได้จำกัด ตัดสิทธิของสื่อสิ่งพิมพ์ในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และเสรีภาพในการเสนอข่าว ฯลฯ ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ บัญญัติไว้แต่อย่างใด แต่ถ้าหากสื่อสิ่งพิมพ์ดังกล่าวไปกระทำการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ บัญญัติไว้ก็ต้องมีความผิดทางอาญาตามกฎหมายทั่วไป คือ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ถึงมาตรา ๓๓๒ แล้วแต่กรณี ในข้อหาความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งผู้กระทำคือ

ผู้ประพันธ์ จะต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว เพียงแต่ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ฯ มาตรา ๔๘ วรรคสอง นั้น ให้บรรณาธิการร่วมรับผิดชอบทางอาญาด้วย เพราะตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายของคำว่า “บรรณาธิการ” คือ “บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจสอบ แก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์” เมื่อเป็นผู้ที่จะต้องรับผิดชอบต่อบทประพันธ์ เช่นนี้ จึงต้องถือว่าเสมือนเป็นผู้กระทำเองจึงต้องรับผิดชอบด้วย ส่วนกรณีที่ไม่มีผู้ประพันธ์นั้น ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เสมือนเป็นตัวการ นั้น ก็เป็นไปตามมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ซึ่งผู้ร้องทั้งสองต่างยอมรับว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๔๔ มาตรา ๔๘ วรรคสอง จึงเป็นบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์หนังสือพิมพ์ ในกรณีที่ไม่ละเมิดสิทธิ เสรีภาพ ของบุคคลอื่นตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้

ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๔๔ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ที่บัญญัติให้ผู้ประพันธ์ และบรรณาธิการ รับผิดชอบร่วมกันในฐานะเป็นตัวการ เมื่อบทประพันธ์นั้นละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น และถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการด้วยนั้น จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๔๔ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑

นายสุวิทย์ ชีระพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ